UNIWERSYTET MEDYCZNY W LUBLINIE
KATEDRA I KLINIKA CHORÓB ZAKAŹNYCH
Staszica 16, 20-081 Lublin
Tel. 81 534 94 14; Fax 81 534 94 10

Ocena rozprawy doktorskiej

Mgr piel. Paulina Teodorczyk CSFN
Tytuł rozprawy:
Wpływ życia we wspólnocie zakonnej na kształtowanie się postaw zdrowotnych

Przedstawiona do oceny rozprawa doktorska porusza bardzo istotny z naukowego i praktycznego punktu widzenia problem wpływu życia we wspólnocie zakonnej na kształtowanie się postaw zdrowotnych. Są to zagadnienia, które rzadko pojawiają się w tematyce rozpraw naukowych a piśmiennictwo w tym zakresie jest bardzo ograniczone. Jednocześnie po lekturze tej dysertacji mogę jednoznacznie stwierdzić, że znaczenie wyników analizy tego aspektu życia zakonnego może mieć olbrzymie znaczenie dla funkcjonowania we wspólnocie zarówno w sferze duchowej, jak też w zakresie zdrowia somatycznego.

Doktorantka w sposób kompleksowy wprowadza czytelnika w najważniejsze problemy związane z życiem konsekrowanym, definiując podstawowe pojęcia, których pojmowanie przez osoby nie stykające się z życiem zakonnym może być trudne i niewłaściwe. Po krótkim rysie historycznym Doktorantka prezentuje dane demograficzne w skali globalnej, podkreślając dynamikę zmian jakie mają miejsce na różnych kontynentach. Oczywiście styl życia sióstr zakonnych, ich zwyczaje oraz obowiązki związane z życiem duchowym oraz codziennymi aktywnościami, zostają skonfrontowane z potrzebami zdrowotnymi oraz kształtowaniem zdrowych nawyków żywieniowych i aktywnością fizyczną, jak też problemami zdrowotnymi, takimi jak występowanie chorób przewlekłych, przewlekłe terapie a także postawy związane z życiem duchowym i dobrostanem psychicznym.

Wymienione zagadnienia stanowią oś analizy wokół której Doktorantka buduje założenia pracy, jej cele, a po uzyskaniu wyników badań wielowymiarową dyskusję.

Jak słusznie podkreśla doktorantka badanie zostało przeprowadzone w mało poznanym i trudnodostępnym środowisku, a wyodrębnienie poszczególnych elementów związanych z duchowością, religijnością i strukturą życia wspólnotowego oraz ich zestawienie z parametrami zdrowotnymi ma za zadanie wypełnić lukę w wiedzy, a także pozwolić na sformułowanie praktycznych wniosków nie tylko dla osób pełniących posługę w klasztorach, ale także dla innych wspólnot religijnych.

Aby osiągnąć te ambitne cele Autorka sformułowała oryginalne narzędzie badawcze, poddane walidacji w badaniu pilotażowym. Po raz pierwszy, zdaniem Doktorantki i wedle wiedzy recenzenta, użyto kwestionariusza dostosowanego do specyfiki środowiska zakonnego.

Rozprawę doktorską stanowi monografia przygotowana w sposób tradycyjny i posiadająca standardową strukturę. Recenzowana praca liczy ogółem 102 strony i składa się z następujących rozdziałów: wprowadzenie, zawierające cztery podrozdziały, założenia i cel pracy, materiał i metody, wyniki badań, dyskusja, podsumowanie i wnioski, streszczenia w języku polskim i angielskim (umieszczone przed wprowadzeniem) oraz bibliografia, spis tabel i rycin. Pracę kończą załączniki w postaci opinii Komisji Bioetycznej oraz narzędzie badawcze. W obrębie poszczególnych rozdziałów występują podrozdziały, co wpływa na przejrzystość pracy. Streszczenia są bardzo zwięzłe, co jest niewątpliwą zaletą.

Struktura pracy jest zwarta, następujące po sobie rozdziały i podrozdziały ułożone w sposób logiczny, przez co uzyskano wrażenie bardzo dobrze zaplanowanej i czytelnej rozprawy. Praca została napisana poprawną polszczyzną i wyjątkowo dobrym stylem. Zwraca także uwagę bardzo licznie i umiejętnie cytowana literatura. Z uwagi na charakter pracy, w obrębie spisu piśmiennictwa znalazły się pozycje nie tylko z zakresu nauk medycznych ale również religioznawstwa.

We rozdziale 1 Doktorantka przedstawiła w sposób bardzo zwięzły charakterystyka specyfiki życia zakonnego (o czym wspomniano powyżej), jak też zagadnienia z zakresu determinant warunkujących zdrowie, takich jak styl życia, aktywność fizyczna, odżywianie, znaczenie snu, odpoczynku i stresu. Ogólnie oceniając, wstęp zawiera cenne informacje, nie zawsze związane z celem pracy w części pierwszej, ale jego przejrzystość pozostaje bez

zarzutu. Zwraca uwagę rozległa wiedza Autorki, która w sposób zrozumiały wyjaśnia niełatwe problemy. Za bardzo cenny uważam kończący wprowadzenie krótki podrozdział 1.4 zatytułowany „Osiągnięcie na tle dotychczasowej wiedzy", w którym w punktach zostały przedstawione obszary, w których praca Doktorantki jest w pełni innowacyjna. Takie podsumowanie nie jest spotykane w pracach doktorskich, a rewelacyjnie uwypukla te elementy badań, z których Doktorantka jest dumna i stanowią jej oryginalne osiągnięcie badawcze.

Rozdział „Założenia i cel pracy" zawiera główny cel badawczy – częściowo powielony w tytule rozprawy, jak również pięć dodatkowych celów badawczych. Pozwalają one na śledzenie zamierzeń badawczych Doktorantki i kierunku w jakim zmierzała analiza badanych zależności. Ostatnie dwa cele szczegółowe – próba modelowania występowania w artykułach treści pseudonaukowych oraz określenie użyteczności zaproponowanej klasyfikacji błędów logicznych wskazują na podjęcie przez Doktoranta wysiłku wykorzystania wyników badań na potrzeby potencjalnych problemów nie związanych z COVID-19. Nadaje to pracy cechy dzieła ponadczasowego i zwiększa rangę podjętych badań.

Kolejny rozdział zatytułowany „Materiał i metody" wyjaśnia w jaki sposób dokonano wyboru próby i grupy badanej. Metodologia zastosowana w badaniu jest dość obszerna i adekwatna do założonych celów. W analizie statystycznej zastosowano testy dostosowane do normalności rozkładu analizowanych zmiennych. W celu identyfikacji czynników wpływających na poziom zdrowego trybu życia zastosowano analizę regresji wielorakiej. Analiza statystyczna jest na wysokim poziomie, co biorąc pod uwagę specyfikę analizowanych parametrów jest bardzo pozytywnym zaskoczeniem.

Uzyskane wyniki badań przedstawione zostały w kolejnym, dość obszernym rozdziale, zatytułowanym „Wyniki". Ponieważ analizowane zagadnienia nie są łatwe, dużą zaletą jest zwięzłe przedstawienie wyników w kontekście uzyskanej istotności statystycznej. Bogata ilustracja w postaci tabel i wykresów zdecydowanie ułatwia przyswajanie uzyskanych wyników badań. Wśród dokumentacji graficznej znajdują się takie „perełki" jak rycina 3 przedstawiająca sieć korelacji pomiędzy deklarowanymi nawykami zdrowotnymi. Taki sposób ułatwia Czytelnikowi percepcję danych, bez konieczności sięgania do załączników, i nadaje pracy wiarygodność i zwiększa przejrzystość, co jest szczególnie istotne przy dużej

liczbie ocenianych parametrów. Niewątpliwie tak dogłębna analiza danych świadczy o bardzo wnikliwym podejściu do realizacji stawianego sobie przez Doktorantkę celu.

Pozytywnie oceniam rozdział Dyskusja. Zawiera on przede wszystkim krytyczną analizę wyników badań własnych. Autorka wykazuje się umiejętnością krytycznego podejścia do uzyskanych przez siebie wyników. Dyskusja zawiera porównania z danymi z literatury, co jest szczególnie cenne z uwagi na charakter analizowanych danych, niewielką liczbę prac poświęconych tej tematyce. Autorka dokonuje także porównania z pracami dotyczącymi wyznawców innych religii, w tym ortodoksyjnych wyznawców judaizmu i społeczności muzułmańskiej.

Bardzo cennym rozdziałem dysertacji jest podsumowanie osiągniętych wyników oraz wnioski końcowe. Są one wyważone, sformułowane w sposób precyzyjny. Aczkolwiek muszę wyrazić swoje zdziwienie i niedosyt, że niektóre cenne obserwacje nie zostały umieszczone we wnioskach końcowych. Na przykład Doktorantka pominęła milczeniem w tym miejscu wynik badań wskazujący, że siostry żyjące w Polsce częściej niż w krajach misyjnych prezentują niekorzystne zachowania prozdrowotne (dieta, aktywność fizyczna) oraz cierpią na choroby przewlekłe (aż trzykrotnie częściej, o czym Doktorantka pisze na str. 40). To trzeba uwypuklić, ponieważ taka informacja daje olbrzymie możliwości interwencji w celu poprawy zdrowotności w populacji zakonnej w naszym kraju.

Moja opinia na temat pracy jest bardzo pozytywna, czego wykładnikiem są powyższe sformułowania zawarte w niniejszej recenzji. Z obowiązku recenzenta pozwolę sobie zwrócić uwagę na kilka elementów, które moim zdaniem wymagają poprawy, wyjaśnienia lub doprecyzowania.

Na str. 30 rozprawy istnieje rozbieżność pomiędzy tekstem a Ryciną 1. Na rycinie nie ma opcji przynajmniej raz w roku, o której Autorka mówi w tekście powyżej.

Jakość Ryciny 2 na str. 31 pozostawia wiele do życzenia.

Proszę o wyjaśnienie jakie są kryteria zakwalifikowania kraju jako misyjnego lub niemisyjnego, na przykład Kanada jest krajem misyjnym, podczas gdy USA krajem niemisyjnym.

Czy spożycie kawy jest traktowane jako zachowanie prozdrowotne czy ryzykowne.

Oceniając rozprawę w całości, pragnę jeszcze raz podkreślić bardzo dojrzałe i praktyczne podejście Doktorantki do podjętego przez Nią zadania badawczego, umiejętność

syntetycznego przedstawienia wyników, wraz z bardzo dogłębną, właściwie interpretowaną analizą statystyczną. Wyniki pracy mają duże znaczenie dla dalszego rozwoju nauki i istotny aspekt praktyczny. Ta praca przede wszystkim posiada bardzo istotny pierwiastek innowacyjności, poczynając od wyboru tematu i oryginalnego, stworzonego i walidowanego przez Autorkę narzędzia badawczego, na dyskusji i wnioskach kończąc. Poruszając się na granicy między zdrowiem somatycznym i psychiczny a duchowością i znaczeniem wiary i religii, Doktorantka formułuje wnioski, które nie tylko mogą ale również powinny być wykorzystane w praktyce.

Rozprawa doktorska Mgr Pauliny Teodorczyk pt. Wpływ życia we wspólnocie zakonnej na kształtowanie się postaw zdrowotnych" spełnia warunki określone w art. 187 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1668 z późn. zm.) (oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wykazanie ogólnej wiedzy teoretycznej kandydata w dyscyplinie oraz umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej). W związku z tym mam zaszczyt przedstawić Radzie Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego wniosek o dopuszczenie Mgr Pauliny Teodorczyk do dalszych etapów przewodu doktorskiego.
Jednocześnie w uznaniu wartości pracy, jakości przeprowadzonych badań oraz praktycznego aspektu uzyskanych wyników wnoszę o wyróżnienie rozprawy.

Krzysztof Tomasiewicz

Prof. dr hab. med. Krzysztof Tomasiewicz Lublin 13.01.2026